

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi
anne.kauhanen-
simanainen@vm.fi

LAUSUNTO

1 (5)

EK/127/2012

26.3.2012

VM125:02/2007 JULKISHALLINNON TIETOLUOVUTUSTEN PERIAATTEET JA KÄYTÄNNÖT

Valtiovarainministeriö on pyytänyt päätöksentekoa ja jatkokehittämistä varten Elinkeinoelämän keskusliitolta lausuntoa Julkishallinnon tietovarantojen saatavuuden ja käytön edistäminen -työryhmän loppuraportista. Elinkeinoelämän keskusliitto EK haluaa kunnioittaen lausua raportista seuraavaa.

Yleistä työryhmän raportista

EK pitää myönteisenä, että julkisten tietovarojen hyödyntämisen edistäminen on nostettu monissa yhteyksissä ja kannonotoissa esille. EK pitää tärkeänä, että tällä tiellä edetään ja tehdään sitovia rohkeita päätöksiä.

Monissa yhteyksissä niin kansallisesti, EU-tasolla kuin kansainvälisesti on tunnustettu, että julkisen sektorin tietovarantojen kehittämisellä ja nykyistä laajemmalla hyödyntämisellä on mm. seuraavia myönteisiä kansantaloudellisia vaikutuksia:

- julkisen hallinnon tehostuminen ja laadun paraneminen
- yritysten toimintaedellytysten paraneminen
- uusien liiketoimintamahdollisuuksien kehittyminen
- kansalaisten tiedonsaannin helpottuminen ja nopeutuminen
- tutkimustoiminnan lähdeaineiston lisääntyminen.

Useita samansuuntaisia linjauksia ja hankkeita

Nykyisessä hallitusohjelmassa on useita kirjauksia, joiden tavoitteena on edistää julkisten tietovarantojen hyödyntämistä.

Valtioneuvosto teki 3.3.2011 periaatepäätöksen julkisen sektorin digitaalisten tietoaaineistojen saatavuuden parantamisesta ja uudelleenkäytön edistämisestä. Periaatepäätöksessä on lueteltu suuri joukko eri toimenpiteitä. Kantavana periaatteena on, että tietoaaineistojen tulee olla avoimesti saatavilla ja uudelleenkäytettävissä yhtenäisin, selkein ja kaikille tasapuolisin ehdoin. Aineistojen tulee olla pääsääntöisesti maksuttomia käyttäjille.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki · Puhelin (09) 420 20 · Faksi (09) 4202 2299
ek@ek.fi · www.ek.fi · Y-tunnus 1902799-1 · Kotipaikka Helsinki

Innovaatioympäristö ja osaaminen
Veijo Turunen

26.3.2012

EK/127/2012

Hallituksen 5.10.2011 julkaisemassa strategisessa toimeenpanosuunnitelmassa jatketaan periaatepäätöksen viitoittamaa tietä kirjauksella: *"Julkisen tiedon hyödyntämistä edistetään avaamalla julkisin varoin tuotettuja tietovarantoja kansalaisten ja yritysten käyttöön. Näin avataan markkinoita uusille palveluille ja liiketoimintamahdollisuuksille."*

Valtiovarainministeriö oli asettanut samanaikaisesti nyt työnsä luovuttaneen työryhmän rinnalle Julkisten perustietovarantojen rajapinnat (PERA) -työryhmän, jonka työ valmistui viime vuodenvaihteessa. Työryhmän tuloksena syntyneet ns. PERA-määrittelyt ovat osa julkisen tietohallinnon kokonaisarkkitehtuuria. Viime syyskuussa voimaan tullut laki julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta velvoittaa julkisen hallinnon toimijoita kehittämään tietojärjestelmien yhteentoimivuutta julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin linjausten mukaisesti. Siten em. sitovat rajapintamäärittelyt tulevat helpottamaan käyttöönoton edetessä tietovarantojen siirtämistä viranomaisten välillä ja yksinkertaistamaan varantojen vakimuotoista siirtämistä ja hyödyntämistä julkishallinnon ulkopuolella.

Edellisellä hallituskaudella oli lukuisia hankkeita, joiden tavoitteena oli julkisten tietovarantojen hyödyntämisen edistäminen. Ministerijohtoisen Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunnan alainen Julkisen tiedon saatavuus -työryhmä teki v. 2010 lukuisia ehdotuksia julkisen tiedon saatavuuden parantamiseksi sekä oppaan *"Julkinen Data, johdatus tietovarantojen avaamiseen"*.

Liikenne- ja viestintäministeriön johdolla annettiin Eduskunnalle 26.11.2010 valtioneuvoston [selonteko](#) VNS10/2010 vp *"Tuottava ja uudistuva Suomi – Digitaalinen agenda vuosille 2011 – 2020"*, joka sisältää laajan joukon ehdotuksia julkisen tiedon paremmasta ja tuottavammasta käytöstä. Julkinen tiedon tulisi olla selonteon mukaan hyödynnettävissä pääosin maksuttomasti.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta työskennellyt Helsingin yliopiston kanslerin Ilkka Niiniluodon johdolla työskennellyt työryhmä luovutti selvitystyönsä tuloksena helmikuussa 2011 julkaisun *"Tieto käyttöön. Tiekartta tutkimuksen sähköisten tietoaineistojen hyödyntämiseksi."*

Strategisen huippuosaamisen keskittymään (SHOK) kuuluvalla Tieto- ja viestintäteollisuuden tutkimus TIVIT Oy:llä on valmisteilla uusi tietovarantoihin keskittyvä strateginen tutkimusohjelma *"Data to Intelligence" (D2I)*, jonka tavoitteena on edistää tietovarantoihin perustuvia liiketoimintamahdollisuuksia.

Innovaatioympäristö ja osaaminen
Veijo Turunen

26.3.2012

EK/127/2012

Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus TIEKE on myös ollut aktiivinen aihealueella ja perustanut "*Avoimen datan foorumin*".

PSI-direktiivin uudistaminen

EU:n komission antoi viime joulukuussa ehdotuksen vuonna 2003 voimaan tulleen julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäyttöä koskevan direktiivin, ns. PSI-direktiivin uudistamisesta. Merkittävimmät muutosehdotukset koskevat soveltamisalan laajentamista ja sitä, että tietoluovutukset pitäisi toteuttaa ensisijaisesti veloituksetta tai veloittaa tietoluovutuksista korkeintaan ns. irrotuskustannus. Vain poikkeustapauksissa tästä voitaisiin poiketa.

Valtioneuvoston valmistelee Eduskunnalle toimitettavaa U-kirjelmää. Kirjelmän luonnos on juuri EU-asiain komitean viestintäjaostolla kommentoitavana ja se tukee tietoaaineiston luovutuksen maksujen osalta komission lähestymistapaa.

Tietoluovutusten maksut, toteuttaminen ja vaikutukset

EK tukee pääosin työryhmän ehdotuksia periaatteiksi, jotka koskevat tietoluovutuksista perittäviä maksuja.

Työryhmän ensimmäinen periaate julkisen hallinnon viranomaisten välisistä vakimuotoisista tietoluovutuksista maksutta tulee toteuttaa ehdotetussa muodossa jo vuoden 2013 talousarvioesityksessä, kuten raportissa esitetään.

Toisen ehdotetun periaatteen mukaan tietoluovutukset julkishallinnon ulkopuolelle toteutetaan ensisijaisesti veloituksetta tai irrotuskustannuksilla. EK kannattaa PSI-direktiiviehdotuksen mukaista ensisijaista vaihtoehtoa tietoluovutusten maksuttomuudesta viitaten mm. aiemmin tehtyihin kansallisiin linjauksiin. Maksujen periminen aiheuttaisi suhteettoman isoja hallinnollisia kuluja tietojen luovuttaja- ja vastaanottajapäässä suhteessa maksukertymään.

EK haluaa muistuttaa, että PSI-direktiiviehdotuksen kansalliseksi voimaansaattamisajaksi ehdotetaan 18 kuukautta direktiivin voimaantulosta, minkä vuoksi toisen ehdotetun periaatteen toteuttamisessa tulisi edetä ripeästi.

Ripeä eteneminen edellyttäisi, että valtiovarainministeriö sisällyttäisi vuosia 2013 – 2016 koskevien valtiontalouden kehysten valmisteluun myös toisen periaatteen toteuttamisen. Siirtyminen vakimuotoiseen tietojen luovuttamiseen ensisijaisesti maksutta johtaa tarpeeseen kohdentaa lisämäärärahoja tietojen luovuttavien viranomaisten käyttöön.

Innovaatioympäristö ja osaaminen
Veijo Turunen

26.3.2012

EK/127/2012

Työryhmän raportin mukaan kyse on tällöin noin 30 miljoonan euron maksutulon menetyksestä. Tämän summan osoittaminen valtion talousarviosta on nähtävä sijoituksena, jonka takaisinmaksuaika olisi monien selvitysten valossa verrattain lyhyt.

On ilmeistä, että em. periaatteiden toteuttaminen edellyttää muutoksia valtionhallinnon maksuja koskevaan lainsäädäntöön ja määräyksiin. EK pitää tärkeänä, että nämä arvioidaan ja valmistellaan tarvittavat muutokset pikaisella aikataululla. Hyvänä esimerkkinä säädosmuutoksista on valtioneuvoston raha-asiaivaliokunnan puoltama maa- ja metsätalousministeriön viime joulukuussa antama asetus Maanmittauslaitoksen maksuista, jonka mukaan maastotietokannasta annettava digitaalinen aineisto annetaan maksutta asiakkaiden käyttöön 1.5.2012 alkaen.

Avoimen datan lisenssimalli

EK:n käsityksen mukaan on myönteistä, että pyritään luomaan yhteneväinen, mahdollisimman laajasti käytettävissä oleva lisensointimalli, joka voitaisiin vahvistaa JHS-suosituksena. Mallin yksityiskohtiin ei EK ota tässä vaiheessa kantaa.

Perusrekisteritietojen käyttöehdot

EK pitää hyvänä, jos JHS-suosituksella voidaan yhtenäistää perusrekisterien tietoihin myönnettyjen käyttöoikeuksien sisältöä koskevia yleisiä ja yhteisiä periaatteita.

Ehdotetut toimenpiteet ja tehtävät

EK kannattaa raportin sivuilla 47 - 50 ehdotettuja toimenpiteitä, mm. kaikkien toimijoiden tietovarantojen kartoitusta ja asiaan kytkeytyvän lainsäädännön kehittämistä.

EK esittää, että EK:n edellä tietoluovutusten maksuja käsittelevässä kohdassa esittämät ehdotukset toteutetaan. PSI-direktiivin uudistus asettanee aiemmin esitetyn mukaisesti paineita aikataulun tarkistamiselle.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Innovaatioympäristö ja osaaminen

Innovaatioympäristö ja osaaminen
Veijo Turunen

26.3.2012

EK/127/2012

Timo Kekkonen
Johtaja